

Filosofie a život

Filosofie má celou řadu úkolů a funkcí a nesmí být žádných zbavována ani od žádných uvolňována. Tak např. na rozdíl od vědecké „pravdy“, jejímž ideálem je naprostá objektivita, má filosofie být mj. také útěchou, má být útěšná, má být utěšitelkou (jak to známe např. z Boëthia nebo o mnoho staletí později z našeho Rádlá). To pochopitelně vůbec neznamená, že připouští jakoukoli útěšnost, tedy také iluzorní a falešnou (tedy pseudo-útěšnost). Pravda je zajisté vždy cílem filosofování, ale pravda, která není útěšná, je jen částečná, neúplná, zkomolená pravda. Filosofie má také inspirovat, má otevřít nové pohledy, otevřít se (a zejména nás) novým myšlenkám. A na druhé straně nás má filosofie naučit vidět situaci, jaká skutečně je, resp. – jde-li o minulost – jaká skutečně byla. Aby to mohla zvládnout, musí si filosofie vypracovat řadu pomocných disciplín, které ovšem samy mají tendenci se osamostatňovat a stávat se „vědami“, tj. odbornými (specializovanými) disciplínami, které postupně ztrácejí nejen spojitost s filosofií, ale také vztah k celku, tedy jednak k jiným podobně emancipovaným disciplínám, zejména však k širším až nejširším kontextům, které přesahují rámec jejich vlastní odborné kompetence. Z tohoto hlediska jsou všechny takové specializované vědy pro filosofii velmi užitečné a potřebné, neboť snímají velkou část břemen z filosofie, která by se jinak musela všemi takovými obory sama zabývat (a asi by sama musela tyto obory založit jako své subdisciplíny, jak tomu ostatně kdysi v počátcích zrodu věd bylo). Zvláště však je třeba nezapomínat – jak bylo naznačeno na počátku poznámkou o úloze „utěšitelky“ – že ani jediným, a dokonce ani hlavním úkolem a posláním filosofie není pouhé poznávání, byť s ohledem na široké a nejširší kontexty. Tím rozhodujícím kontextem, bez něhož resp. bez ustavičné spjatosti s nímž filosofie přestává být filosofií, je život, konkrétní lidský život. Ten nemůže být ani naplněn, ani ztráven pouhým poznáváním, neboť každé poznání má svou skutečnou cenu teprve tam, kde slouží smysluplnému životu. Proto také pravda, o níž filosofie usiluje, nesmí být nikdy redukována na pravdivý poznatek, pravdivý soud, nemůže být chápána jako obsažená v nějakém poznatku či soudu. Pravda, kterou filosof nade všechno ctí a miluje, je pravdou pro celý život, nejen pro myšlení a pro poznávání. Pravda je zkrátka tou poslední normou všeho „pravého“, je tím, co všechno pravé činí pravým resp. ve světle čeho se pravé vyjevuje jako „to pravé“, a to ve všech souvislostech a kontextech, „teoretických“ i „praktických“.

(Písek, 000712-1.)